

فقر نشانه بی‌اعتنای خداوند نیست!

احمد عدالتیان| در ادامه مرور سوره‌های قرآن کریم به سوره مبارک فجر(سپیده دم) رسیدیم و آیات یک تا ۱۴ آن را باهم تلاوت کردیم. خداوند متعال در آیات ۱۵ و ۱۶ این سوره می‌فرماید: «فَإِنَّمَا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَ نَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ؛ وَ إِنَّمَا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ. اما انسان، [طبعش چنین است که] هرگاه پروردگارش او را بیازماید و گرامی‌اش بدارد و نعمتش دهد، [مغرور می‌شود و] می‌گوید: پروردگارم مرا گرامی داشته است، ولی هرگاه او را بیازماید و روزی او را تنگ سازد، می‌گوید پروردگارم مرا خوار کرده است.» یکی از سنت‌ها و برنامه‌های قطعی خداوند که در قرآن بسیار بر آن تأکید شده، آزمایش انسان است. آزمون‌های الهی برای ظهور خصلت‌ها و بروز تلاش‌های انسان است تا براساس آن، اجر و پاداش به او تعلق گیرد و نیز مشخص شود که آیا انسان، غرور خود را زیر پا می‌گذارد تا از دستورات الهی پیروی کند یا اینکه خود را درمقابل پروردگارش، صاحب‌نظر می‌داند.

آزمایش‌های الهی گوناگون است. خداوند گاهی با رفاه و ثروت، انسان را آزمایش می‌کند و گاهی با تنگدستی و مشکلات، ولی انسان عجول که از آزمایش الهی و اهداف آن غافل است، دست به قضاوت‌ها و تحلیل‌ها و تفسیرهای غلط می‌زند و از خداوند گلاهی می‌کند و فقر را نشانه اهانت الهی و تنگی رزق، و فشارهای مالی را نشانه بی‌اعتنایی خداوند می‌داند! ازطرفی دریافت‌های انسان و پاداش‌های او نیز براساس لطف خداوند است نه استحقاق خود انسان، بنابراین نباید گرفتار غرور و عجب شده و از آزمایش بودن وضع زندگی خود غافل شویم.

حکمت

استقلال روحی؛ با چه کیفیتی و چگونه؟

علیرضا وکیلی| یکی از عمیق‌ترین ریشه‌های تحقیر و اضطراب در انسان امروز، چشم‌دوختن به دست دیگران است. هربار که نیاز مادی، تأیید اجتماعی، حل یک گره شغلی یا حتی آرامش عاطفی‌مان را به‌طور مطلق در اراده این‌وآن جست‌وجو می‌کنیم، ناخواسته بخشی از عزت نفس و آزادی درونمان را قربانی کرده‌ایم. انتظار داشتن از بندگان که خودشان در جبران نیازهای اولیه‌شان درمانده‌اند، شبیه طلب کردن آب از سراب است، تلاشی که جز تشنگی و سرخوردگی به بار نمی‌آورد.

حضرت امیرالمؤمنین علی^(ع) در نامه ۳۱ نهج‌البلاغه، پس از آنکه فرزندشان امام حسن مجتبی^(ع) را به پناه بردن به دژ نفوذناپذیر الهی فراخواندند، قفل گره‌گشایی را باداستوری دقیق وشفاف در دست‌اومی‌گذارند: «وَأَخْلِصْ فِي الْمَسْأَلَةِ لِرَبِّكَ، فَإِنَّ يَدِيهِ الْغَنَاءُ وَالْجَزَمَانِ، وَأَكْبَرُ الْإِسْتِغَاثَةِ، وَتَقْنَمُ وَصِيَّتِي، وَلَا تَذْهَبَنَّ عَنْهَا ضَعْفًا؛ در درخواست و نیازخواهی، فقط به پروردگارت رو کن و از سر اخلاص از او بخواه، زیرا بخشیدن و دریغ‌نداشتن، فقط در دست اوست و از خداوند بسیار طلب خیر کن و وصیت مرا نیک بفهم و هرگز با بی‌اعتنایی از کنار آن مگذر!»

امام^(ع) در این قرار، نقطه تمرکز روح را اصلاح می‌کنند: «اخلاص در درخواست.» این صرفاً یک توصیه مناجاتی نیست؛ یک راهکار برای رهایی و استقلال روانی است. وقتی باور کنیم اختیار بخشش و منع در دست قدرت کسی است که از رگ گردن به ما نزدیک‌تر است، پشتمان در برابر تحقیرها و منت‌گذاری‌های روزگار، راست می‌شود. کارمند، نگران امضای مدیرش نمی‌ماند، کاسب به اخم و لبخند بازار دل نمی‌بندد و هیچ انسانی خودش را برای ذره‌ای نفع یا جلب توجه، خوار نمی‌کند. درکنار این توحید عملی، امام علی^(ع) دو قطعه دیگر جورچین را می‌چینند: یکی «استخاره»، یعنی مدام در دوراهی‌های پرتنش زندگی از او «طلب خیر» کردن و دیگری «فهم عمق معارف وصیت پدرانه»، یعنی این کلمات را روخوانی نکن، در آن‌ها فکر کن و سراسری از آن نگذر!

انسان امروز میان انبوهی از پادکست‌ها، کتاب‌های خودیاری و تکنیک‌های روان‌شناسی سرگردان است، غافل از اینکه اصول نجات، ساده و بی‌تکلف در دستان اوست؛ اگر آن را بفهمد و از کنارش ساده عبور نکند.

اگر با خود خلوت کنیم، پیام این کلام، بسیار شفاف و رهایی‌بخش است؛ دست نیازت را سبک نکن و آن را جز به آستان کسی نکشاکه خزائن هستی در ید قدرت اوست. اگر بخشیدی، از سر فضل است و اگر بازداشت، از روی حکمت؛ پس چرا باید دل‌واپس بندگان باشی که خودشان، مالک کمترین نفع و ضرری برای خویش نیستند؟

احکام

آیا درد دل کردن غیبت است؟

سمانه رضوانی| در روابط خانوادگی، دوستانه و... گاهی رفتارها و برخورد‌های ناپسند و زخم‌ریزان‌هایی ازسوی برخی افراد مشاهده می‌شود که به ناراحتی و آزدگی خاطر می‌انجامد. در چنین شرایطی، افراد ممکن است برای تسکین روحی خود، این رفتارها و سخنان را در خانه و در جمع اعضای خانواده بازگو کنند. حال این پرسش مطرح می‌شود که آیا این بازگویی، مصداق غیبت محسوب می‌شود؟ باتوجه‌به اینکه همه اعضای خانواده از این رفتارها آگاه هستند و فرد فقط برای کاهش ناراحتی خود آن‌ها را مرور می‌کند، حکم شرعی این مسئله چیست؟ در ادامه، نظرات برخی مراجع عظام تقلید در این باره ارائه می‌شود.

آیت‌الله‌العظمی سید علی خامنه‌ای:

صرف بازگویی مطالب مذکور با خود بدون حضور شخص دیگر اشکال ندارد؛ ضمن اینکه اگر عیوب مزبور، عرفاً مخفی نباشد، گفتن آن به دیگران غیبت نیست، ولی ممکن است در برخی موارد از جهت دیگر اشکال داشته باشد، مثل اینکه تحقیر مؤمن محسوب شود. درهرحال اگر رفتارها به‌گونه‌ای است که ظلم به شما محسوب می‌شود، بیان آن (حتی اگر هم غیبت باشد) از باب تطلم، اشکال ندارد.

آیت‌الله‌العظمی ناصر مکارم شیرازی:

اگر عیب پنهانی کسی را بگوید و او اطلاع نداشته باشد، غیبت است.

آیت‌الله‌العظمی سید علی سیستانی:

غیبت آن است که عیب مؤمنی -آن هم عیبی که پوشیده بر مردم است- در نبودش گفته شود، خواه به قصد پایین آوردن منزلت او باشد یا نه و خواه عیب در بدنش باشد یا در نسب یا در اخلاق یا در عمل او، یا در گفتار او یا در دین او یا در دنیای او، یا در غیر آن از آنچه پوشیده و پنهان بر مردم است.

شهر

۲۲شنبه

۴ مهرماه ۱۴۰۵
۱۸ ربیع الثانی ۱۴۲۸
شماره: ۲۸۵۸

۱۴

معارف

بازخوانی جایگاه نماز در اندیشه رهبر شهید انقلاب

به بهانه برگزاری سی‌وسومین اجلاس سراسری نمازدر مشهد

تربیت نسل‌ها و سرنوشت جامعه در گرو اقامه نماز است

آمنه مستقیمی| در بین تصاویر و فیلم‌های مختلفی که از آقای شهید ایران و از جلسات مختلف ایشان دیده‌ایم، از ماندگارترین و اثرگذارترین‌ها، تصویرها یا فیلم‌هایی است که ایشان به نماز ایستاده بودند و با آرامشی خاص، نشان می‌دادند که آن همه ابهت، شجاعت و ایستادگی مقابل زورگویان را از کدام منبع به دست می‌آورند. مهم آنکه نگاه ایشان به نماز، شخصی و محدود به سجاده نبود، بلکه با نگاه جامعه‌پردازانه و تمدن‌سازانه بر ترویج و همگانی شدن آن تأکید می‌کردند. در آستانه برگزاری سی‌وسومین اجلاس سراسری نماز که قرار است پایان این هفته در مشهد برگزار شود با حجت‌الاسلام والمسلمین محمد هادی، استاد سطوح عالی حوزه علمیه خراسان و پژوهشگر اندیشه‌های رهبر شهید انقلاب، درباره نماز در منظومه فکری معظم‌له، گفت‌وگو کرده‌ایم.

گفت‌وگو

مادرم مرا با نماز تربیت کرده بود

آنچه دوست و دشمن درباره رهبر شهید انقلاب، بر آن اتفاق نظر دارند، این است که ایشان واقعا نماز بودند؛ چه نماز اول وقت، چه نماز با خضوع و خشوع و چه نمازهای نافله، خاطرات متعددی از ایشان درباره نماز نقل شده است. می‌فرمودند: «از کودکی، مادرم مرا با

خداوند، انسان را با نیازهای فردی، اجتماعی، مادی و معنوی آفریده است. یکی از این نیازها، نیاز به معنویت است. آقای شهید ایران می‌فرمودند: «نماز از آن دسته نیازهایی است که نباید در عرض بقیه نیازهای انسان شمرده شود، بلکه

نماز، سد نوجوان مقابل انحراف

در فتنه سال ۱۴۰۱ و فتنه‌های اخیر، قشری از شرکت‌کنندگان، نوجوانان بودند؛ سن نوجوان اقتضا می‌کند که گرایش معنوی خاصی در زندگی داشته باشد. وقتی این گرایش درست پاسخ داده نشود، دیگران آن را به مسیرهای انحرافی می‌کشانند. رهبر شهیدمان دقیقاً همین مسئله را بیان می‌کردند که اگر نماز در مدارس جاییفتد، نهادینه

فرزندان را از کودکی با نماز مأثوس کنید!

سال‌های پیش، دخترچه‌ای که دانش‌آموز کلاس دوم ابتدایی بود، به ایشان نامه نوشت و خواست توصیه‌ای کنند که در تمام مراحل زندگی راهنمایش باشد؛ رهبر شهید در پاسخ او نوشتند: «دخترم! از پدر و مادرت اطاعت کن، نمازت را به‌خوبی به جا بیاور و در درس خواندن کوشا باش!» توصیه حضرت آقا اهمیت نماز در تربیت را نشان می‌دهد. خداوند هم به پیامبر(ص) می‌فرماید: «وَأْمُرْ أَهْلَكَ

این آیه را در مورد نماز تکرار می‌کردند

رهبر شهید ایران، آیه «الَّذِينَ إِذَا مَكَتَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ» را بسیار تکرار می‌کردند. این آیه تأکید می‌کند که وقتی خداوند به ملتی قدرت و حکومت می‌دهد، اولین کاری که می‌کنند، اقامه نماز است. ایشان همیشه تأکید می‌کردند که اقامه نماز با خواندن نماز فرق دارد.

عواملی که در انتشار نماز نقش دارند

و معاشر(دوست) و مقررات و عادات و سبک زندگی در التزام دانش‌آموزان به نماز مؤثرند. مقررات باید طوری چیده شود که الزام‌آور و گفتمان‌ساز باشد و عادات زندگی دانش‌آموز نیز باید طوری طراحی شود که در التزام او به نماز اثرگذار باشد.

رهبر شهید انقلاب در آخرین اجلاسیه نماز(دوسه ماه قبل از شهادتش) پیامی دادند و فرمودند: «بدران و مادران، سپس معلمان و معاشران و آن‌گاه مقررات و عادات زندگی، در انتشار و التزام به نماز نقش دارند.» یعنی ۶ عامل پدر و مادر، معلم

نماز خوب سرنوشت انسان را عوض می‌کند

امید را زنده می‌کند. قرآن می‌فرماید: «أَلَا يَذْكُرُ اللَّهُ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ» نماز در رأس همه اذکار است و در جای دیگری می‌فرماید: «وَأَسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ» یعنی از صبر و نماز کمک بگیرید. قرآن، مقاومت و نماز را کنار هم قرار داده است.

رهبر شهیدمان می‌فرمودند سرنوشت انسان در دنیا و آخرت به چهار چیز وابسته است: دل، اراده، ایمان و امید. اگر نماز را با آداب و خضوع انجام دهید، در دل اثر می‌گذارد و آن را آرام و اراده را مستحکم می‌کند. نماز همچنین ایمان را عمیق و

حجت‌الاسلام والمسلمین محمد هادی:

رهبر شهید، نیاز انسان به نماز را مانند نیاز به هوا می‌دانستند که اگر نباشد، حیات او به خطر می‌افتد؛ یعنی همان‌طور که جسم بدون روح، مرده و فاقد حیات است، انسان هم بدون نماز، حیات ندارد.

